

รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถทางนวัตกรรมในการจัดการความรู้ของสมาชิกเครือข่าย การดูแลผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลของรัฐ เขตภาคเหนือของประเทศไทย

A Causal Model of Innovation Capability of Members of the Knowledge Management Network
for Caring Patients with Diabetes at Public Hospitals in the Northern Region of Thailand

อรรธไกร พันธุ์ภักดี¹

usathailand@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะของความสามารถทางนวัตกรรมในการจัดการความรู้ และพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยทุนทางสังคม การแลกเปลี่ยนความรู้ และศักยภาพการเรียนรู้ ที่มีผลต่อความสามารถทางนวัตกรรมในการจัดการความรู้ ของสมาชิกเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลของรัฐ เขตภาคเหนือของประเทศไทย 2) ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัย คือ บุคลากรวิชาชีพสุขภาพด้านการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน ที่สังกัดโรงพยาบาลของรัฐ ในเขตภาคเหนือของประเทศไทย โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย และเลือกตัวอย่างตามลำดับรายชื่อของแต่ละจังหวัด ได้แบบสอบถามตอบกลับที่สมบูรณ์ จำนวน 214 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยทุกตัวในโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถทางนวัตกรรมในการจัดการความรู้อยู่ในระดับสูง 2) ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันของปัจจัยที่ศึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ และโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น มีความสอดคล้องกับข้อมูลประจักษ์ตามเกณฑ์ดัชนีชี้วัดความสอดคล้อง

คำสำคัญ: นวัตกรรม การจัดการความรู้ ผู้ป่วยเบาหวาน ทุนทางสังคม

Abstract

The aims of this research were 1) to study the characteristics of knowledge management (KM) innovation capability and develop a causal relationship model among social capital factors, knowledge sharing, and learning capacity that affected KM innovation capability of the members of the network for caring patients with diabetes in public hospitals in the northern region of Thailand, and 2) to examine the concordance between a hypothetical model and a real condition.

The samples of this study, acquired from each province through the simple random sampling technique, were professional health personnel involved in caring patients with diabetes in public hospitals in the northern region of Thailand. The samples were selected in the order of the provinces. 214 completed questionnaires were received.

The findings of the study revealed that 1) all factors of the causal relationship model on KM innovation capability model were at a high level. 2) Regarding the analysis of linear structure of the causal relationship model, it was found that the constructed model was in accordance with the empirical data.

Keywords: Innovation, Knowledge Management, Diabetic Patient, Social Capital

¹ อาจารย์ประจำภาควิชาบริหารธุรกิจ คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร

บทนำ

เบาหวานเป็นหนึ่งในกลุ่มโรคเรื้อรังไม่ติดต่อที่สำคัญซึ่งสร้างปัญหาสุขภาพด้านเบาหวานต่อประชากรทุกภูมิภาคของประเทศไทย ส่งผลกระทบโดยตรงต่อการให้บริการสุขภาพของโรงพยาบาลของรัฐ ทำให้ผู้บริหารโรงพยาบาลของรัฐและหน่วยให้บริการสุขภาพในระดับต่าง ๆ ต้องเร่งปรับปรุงการจัดการระบบบริการสุขภาพสำหรับผู้ป่วยเบาหวานให้ประสิทธิภาพ ซึ่งจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรวิชาชีพสุขภาพในทีมเบาหวานที่มีความรู้ ทักษะ และความสามารถ แนวคิดในการค้นหาและเรียนรู้ความรู้จากภายนอกโรงพยาบาลเพื่อมาบูรณาการร่วมกับความรู้เดิมที่มีอยู่แล้ว ผ่านการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายการจัดการความรู้ โดยอาศัยทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นจากปฏิสัมพันธ์ของสมาชิกในเครือข่ายในมิติต่าง ๆ ช่วยในการขับเคลื่อนให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้กับบุคลากรวิชาชีพสุขภาพที่สังกัดโรงพยาบาลอื่น และส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ให้เกิดขึ้น จนนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมหรือองค์ความรู้ใหม่ที่มีประโยชน์และนำไปใช้ได้จริงในบริบทการทำงาน (Chesbrough, H., Vanhaverbeke, 2003)

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าความรู้ที่ยังไม่ชัดเจนของทฤษฎีศักยภาพการเรียนรู้ ตามแนวคิดของโทโดโรวาและดูลิชิน (2007) ซึ่งใช้เป็นกรอบทฤษฎีหลักในการวิจัยครั้งนี้ ยังขาดการอธิบายปัจจัยตัวขับเคลื่อนทางสังคม (Social integration mechanism) ซึ่งเป็นปัจจัยสาเหตุสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ ผ่านศักยภาพการเรียนรู้จากแนวคิดของ คริสตินา และโรเบิร์ต (Cristina Chaminade & Roberts, 2002, p.27) ได้กล่าวว่า “ทุนทางสังคม คือ ตัวขับเคลื่อนทางสังคมขั้นดี ที่นำไปสู่การเกิดขึ้นของนวัตกรรมในองค์กร” ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้ทุนทางสังคมมาช่วยอธิบายปัจจัยตัวขับเคลื่อนทางสังคมเพิ่มเติมให้ชัดเจนขึ้น

ขณะที่งานวิจัยที่เคยศึกษาความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ของบุคลากรวิชาชีพในโรงพยาบาลยังมีการศึกษาในประเด็นเหล่านี้น้อยมาก (Greenhalgh T., et al., 2004) งานวิจัยที่ศึกษาผ่านมานั้นยังขาดการอธิบายถึงประเด็นของสาเหตุสำคัญที่

นำไปสู่การพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ได้อย่างชัดเจน

ดังนั้นการศึกษาวิจัยในเรื่องนี้มุ่งเน้นศึกษาความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ของบุคลากรวิชาชีพสุขภาพในสังกัดโรงพยาบาลของรัฐ ซึ่งเป็นสมาชิกในเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน รวมถึงการค้นหาปัจจัยที่เป็นสาเหตุและองค์ประกอบของปัจจัยเหล่านั้น โดยสร้างรูปแบบจำลองแสดงความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างทุนทางสังคม การแลกเปลี่ยนความรู้ ศักยภาพการเรียนรู้ และความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ โดยพัฒนารอบแนวคิดจากทฤษฎีศักยภาพการเรียนรู้ของโทโดโรวาและดูลิชิน เป็นกรอบทฤษฎีหลักและนำทฤษฎีทุนทางสังคมของนาฮาเพทและโกสชาล (Nahapiet, J. & Ghoshal, S., 1998) มาช่วยเสริมให้กรอบแนวคิดการวิจัยมีความชัดเจนขึ้น

วัตถุประสงค์และสมมติฐานการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย

1. เพื่อศึกษาลักษณะของความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ และพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยทุนทางสังคม การแลกเปลี่ยนความรู้ และศักยภาพการเรียนรู้ ที่มีผลต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ของสมาชิกเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวานโรงพยาบาลของรัฐ เขตภาคเหนือของประเทศไทย

2. ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบสมมติฐานกับสภาพความเป็นจริงในเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลของรัฐ เขตภาคเหนือของประเทศไทย

ในขณะที่สมมติฐานของการวิจัยประกอบด้วย

1. การแลกเปลี่ยนความรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้
2. ศักยภาพการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้
3. ทุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อการแลกเปลี่ยนความรู้
4. ทุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อศักยภาพการเรียนรู้

5. ทูทางสังคมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้และศักยภาพการเรียนรู้

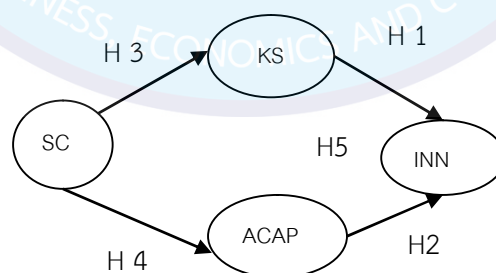
วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม ตามแนวคิดการเรียนรู้จากสถานการณ์แวดล้อมบนพื้นฐานแนวคิดชุมชนการปฏิบัติ ของเลฟ และเวนเจอร์ (Lave & Wenger, 1991) เพื่อช่วยในการตีกรอบความคิดให้เห็นถึงภาพของความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในการเรียนรู้ทางสังคมที่เกิดขึ้นในเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน และอาศัยทฤษฎีศักยภาพการเรียนรู้ ตามแนวคิดของโทโดโรวาและดูลิซัน เพื่อใช้เป็นกรอบการอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยสาเหตุของความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ โดยการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้เลือกศึกษาปัจจัยสาเหตุของความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ทุกตัว แต่เลือกศึกษาปัจจัยสาเหตุที่สอดคล้องกับบริบทการเรียนรู้ทางสังคม (Social Learning) ของเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน นั่นคือ ปัจจัยตัวขับเคลื่อนทางสังคม (Social Integration Mechanism) ซึ่งเปรียบได้กับวัตถุดิบสำคัญของการเรียนรู้ ในขณะที่ปัจจัยศักยภาพการเรียนรู้ เปรียบเสมือนกระบวนการเรียนรู้ และปัจจัยความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ เปรียบเสมือนผลลัพธ์ของการเรียนรู้ อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีศักยภาพการเรียนรู้ ตามแนวคิดของโทโดโรวาและดูลิซัน ยังไม่สามารถอธิบายปัจจัยตัวขับเคลื่อนทางสังคมได้กระจ่างชัดเพียงพอ จากที่

คริสตินาและโรเบิร์ต (Cristina Chaminade & Roberts, 2002) ได้กล่าวว่า “ทุนทางสังคม คือ ตัวขับเคลื่อนทางสังคมขั้นดี (Good Mechanism) ที่นำไปสู่การเกิดขึ้นของนวัตกรรมในองค์กร” ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้ทุนทางสังคม (Social Capital) มาช่วยอธิบายปัจจัยตัวขับเคลื่อนทางสังคม ดังกล่าวให้ชัดเจนขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิจัยครั้งนี้ใช้ทฤษฎีศักยภาพการเรียนรู้ ตามแนวคิดของโทโดโรวาและดูลิซัน เพื่อใช้เป็นกรอบการอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับศักยภาพการเรียนรู้อันมีอิทธิพลต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ นอกจากนี้ได้ใช้ทฤษฎีทุนทางสังคม ตามแนวคิดของเจนนี นาฮาเพท และ ซูแมนทรา โกสชาล (Nahapiet, J. & Ghoshal, S., 1998) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างทุนทางสังคม ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยตัวขับเคลื่อนทางสังคม ที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพการเรียนรู้ นอกจากนี้ภายใต้ทฤษฎีทุนทางสังคมดังกล่าว ทุนทางสังคมจึงเปรียบเสมือนปัจจัยที่สร้างแรงจูงใจสำคัญต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ที่นำไปสู่การสร้างความรู้ใหม่ รวมไปถึงการนำทฤษฎีทุนทางสังคมมาช่วยอธิบายว่า ทุนทางสังคมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ผ่านปัจจัยการเรียนรู้ต่างๆ ได้แก่ ปัจจัยการแลกเปลี่ยนความรู้และปัจจัยศักยภาพการเรียนรู้ (Tsai, W. & Ghoshal, S., 1998: 464-476)

SC: ทุนทางสังคม (Social capital); KS: การแลกเปลี่ยนความรู้ (Knowledge sharing); ACAP: ศักยภาพการเรียนรู้ (Absorptive capacity); INN: ความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ (Innovation capability)

ภาพ 1 กรอบแนวคิดเชิงสมมติฐานของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร: บุคลากรวิชาชีพสุขภาพ ซึ่งปฏิบัติงานด้านการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน ในโรงพยาบาลของรัฐ เขตภาคเหนือของประเทศไทย ซึ่งเป็นสมาชิกในเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน จำนวน 331 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง: ได้มาจากวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบที่เป็นไปตามโอกาสทางสถิติในแต่ละจังหวัด โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปช่วยทำการสุ่มเลขโดยไม่นำกลับมาใส่อีก และเลือกตัวอย่างตามลำดับรายชื่อของแต่ละจังหวัด ผลการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 225 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย: แบบสอบถามที่มีลักษณะคำถามให้ผู้ตอบเลือกได้ โดยมีข้อคำถามรวมทั้งหมด 39 ข้อ โดยแบ่งแบบสอบถามเป็น 5 ส่วน คือ 1) ความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ 2) ทักษะทางสังคม 3) การแลกเปลี่ยนความรู้ 4) ศักยภาพการเรียนรู้ และ 5) ข้อมูลส่วนบุคคล

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล: ผู้วิจัยดำเนินการเก็บแบบสอบถามด้วยตนเอง ในเดือนกรกฎาคม-ตุลาคม 2555 แบบสอบถามที่ตอบกลับและมีความสมบูรณ์ มีจำนวนทั้งสิ้น 214 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 79.3 ของแบบสอบถามที่แจก

5. การวิเคราะห์ข้อมูล: โดยการนำแบบสอบถามมาแจกแจงความถี่หาอัตราส่วนร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และวิเคราะห์อิทธิพลระหว่างตัวแปรในรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้

สรุปผลการวิจัย

ในการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของทุนทางสังคม การแลกเปลี่ยนความรู้ และศักยภาพการเรียนรู้ ที่มีผลต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ ของสมาชิกเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลของรัฐ เขตภาคเหนือของประเทศไทย โดยผลการวิเคราะห์ครั้งนี้ แบ่งเป็น 1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย โดยใช้สถิติ บรรยาย เพื่ออธิบาย

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และลักษณะปัจจัยที่ใช้ในการวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ และ 2) ผลการวิเคราะห์เพื่อตอบปัญหาวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง มีอายุเฉลี่ย 40.58 ปี อยู่ในช่วงอายุ 41-50 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 45.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 92.5 มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 79.9 มีประสบการณ์ในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วยเบาหวานเฉลี่ยประมาณ 7.47 ปี โดยมีประสบการณ์ทำงานที่เกี่ยวข้องกับเบาหวานเกิน 1 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 90.2 ในขณะที่ประสบการณ์ในการเข้าร่วมกิจกรรมในเครือข่ายฯ เฉลี่ย 3.71 ปี โดยมีประสบการณ์ในการเข้าร่วมเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวานเกิน 1 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 72

2. ผลศึกษาลักษณะของความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ และพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างปัจจัยทุนทางสังคม การแลกเปลี่ยนความรู้ และศักยภาพการเรียนรู้ ที่มีผลต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปผลได้ว่า รูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ ของสมาชิกเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลของรัฐ เขตภาคเหนือของประเทศไทย ประกอบด้วย ตัวแปรแฝง 4 ตัว จำแนกเป็นตัวแปรอิสระซึ่งเป็นตัวแปรสาเหตุ 3 ตัว คือ 1) ทุนทางสังคม 2) การแลกเปลี่ยนความรู้ และ 3) ศักยภาพการเรียนรู้ และตัวแปรตาม 1 ตัว คือ ความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้

2.1 ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางอ้อมต่อตัวแปรตาม คือ ทุนทางสังคม มีรายละเอียดดังนี้ 1) ทุนทางสังคมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้ และ 2) ทุนทางสังคมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ผ่านศักยภาพการเรียนรู้

2.2 ตัวแปรแฝงที่มีอิทธิพลทางตรงต่อตัวแปรตาม คือ การแลกเปลี่ยนความรู้ และศักยภาพการเรียนรู้

3. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ สรุปผลได้ดังนี้

3.1 องค์ประกอบของตัวแปรแฝง มีรายละเอียดดังนี้

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับทุนทางสังคม การแลกเปลี่ยนความรู้ ศักยภาพการเรียนรู้

และความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ โดยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นในแต่ละปัจจัยอยู่ในระดับสูง (ตาราง 1)

ตาราง 1 ค่ามัธยฐานเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปร

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)
ความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้	4.01	0.501
ทุนทางสังคม	3.99	0.468
การแลกเปลี่ยนความรู้	4.04	0.505
ศักยภาพการเรียนรู้	4.09	0.407

3.1.1 ความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ แบ่งย่อยเป็น 4 ด้าน โดยแต่ละด้านส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยดังนี้ 1) ด้านความสามารถนำความรู้ใหม่มาพัฒนาการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย 2) ความสามารถนำความรู้ใหม่มาพัฒนาการปฏิบัติงานให้รวดเร็วขึ้น 3) ความสามารถนำความรู้ใหม่มาพัฒนาการปฏิบัติงานจนสร้างความพอใจในผลลัพธ์การทำงาน และ 4) ความสามารถนำความรู้ใหม่มาพัฒนาการปฏิบัติงานให้ง่ายดายขึ้น

3.1.2 ทุนทางสังคม แบ่งย่อยออกเป็น 3 ด้าน โดยแต่ละด้านส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง ในขณะที่ทุนทางสังคมเชิงความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก โดยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับ ทักษะคิดทางบวกต่อเครือข่ายและการรับรู้ต่อการเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่าย ในขณะที่ทุนทางสังคมเชิงโครงสร้างอยู่ในระดับสูง โดยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้

ความสำคัญกับ การรู้จักกันเป็นส่วนตัว รวมไปถึงทุนทางสังคมเชิงการรับรู้อยู่ในระดับสูง พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับ การเข้าใจเป้าหมายของเครือข่ายอย่างลึกซึ้ง

3.1.3 การแลกเปลี่ยนความรู้ แบ่งย่อยออกเป็น 5 ด้าน โดยแต่ละด้านส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง โดยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับ การยินดีแบ่งปันความรู้แก่ผู้อื่นเมื่อพวกเขาต้องการ อยู่ในระดับสูงมาก

3.1.4 ศักยภาพการเรียนรู้ แบ่งออกเป็น 3 ด้านย่อย โดยแต่ละด้านส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง โดยพบว่าให้ความสำคัญกับความรู้ใหม่ที่สร้างขึ้นสามารถนำไปใช้ได้ทางปฏิบัติงานเกิดประโยชน์จริง อยู่ในระดับสูงมาก

3.2. การตรวจสอบความสอดคล้องของรูปแบบเชิงสมมุติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ตาราง 2 ค่าสถิติวิเคราะห์เส้นทางอิทธิพลระหว่างตัวแปรรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้

Parameter	DE	IE	TE
KS-->INN	0.221	-	0.221
ACAP-->INN	0.408	-	0.408
SC-->KS	0.566	-	0.566
SC-->ACAP	0.884	-	0.884
SC-->INN	-	0.486	0.486
SC-->KS-->INN	-	0.1254	0.1254
SC-->ACAP-->INN	-	0.3608	0.3608

ภายหลังจากการปรับรูปแบบเชิงสมมติฐานความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้แล้ว ผู้วิจัยพบว่าค่าสถิติชี้วัดความเหมาะสมของรูปแบบดังกล่าวกับข้อมูลประจักษ์ทุกตัวดีขึ้นและมีความเหมาะสมตามเกณฑ์โดยมีรายละเอียดดังนี้ ค่า Probability (p) ของรูปแบบความสัมพันธ์เชิงสมมติฐานเท่ากับ 0.440 ค่า CMIN/DF เท่ากับ 1.010 ค่า GFI เท่ากับ 0.905 ค่า AGFI เท่ากับ 0.872 ค่า RMSEA เท่ากับ 0.007 และค่า TLI เท่ากับ 0.999

อภิปรายผลการวิจัย

จากการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ภายใต้กรอบแนวคิดทฤษฎีศักยภาพการเรียนรู้ของโทโดโรวาและดริซิน (Todorova, G., & Durisin, B., 2007) และทฤษฎีทุนทางสังคมของนาฮาเพทและโกฮอล (Nahapiet, J. & Ghoshal, S., 1998) พบว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยสามารถอภิปรายจากผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ลักษณะของความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ และการพัฒนารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่าง ทุนทางสังคม การแลกเปลี่ยนความรู้ และศักยภาพการเรียนรู้ ที่มีผลต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ของสมาชิกเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลของรัฐ เขตภาคเหนือของประเทศไทย

จากผลการวิจัยพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นว่ามีความสามารถทางนวัตกรรมการ

จัดการความรู้ในระดับสูง สามารถวัดได้จาก

- 1) ความสามารถนำความรู้ใหม่มาพัฒนาการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย
 - 2) ความสามารถนำความรู้ใหม่มาพัฒนาการปฏิบัติงานให้รวดเร็วขึ้น
 - 3) ความสามารถนำความรู้ใหม่มาพัฒนาการปฏิบัติงานจนสร้างความพอใจต่อผลลัพธ์ในการทำงาน และ
 - 4) ความสามารถนำความรู้ใหม่มาพัฒนาการปฏิบัติงานให้งายดายขึ้น
- โดยที่ความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ได้รับผลกระทบจากปัจจัยสาเหตุที่ประกอบด้วย ทุนทางสังคม การแลกเปลี่ยนความรู้ และศักยภาพการเรียนรู้

จากผลการวิจัยพบว่า บุคลากรวิชาชีพสุขภาพซึ่งเป็นสมาชิกในเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน มีความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ในระดับสูง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่ายหรือชุมชนการปฏิบัติของบุคลากรวิชาชีพสุขภาพ มีเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความรู้จากประสบการณ์การทำงานกับสมาชิกคนอื่นในเครือข่าย ดังนั้นผลลัพธ์จากการเรียนรู้ภายในเครือข่าย ทำให้สมาชิกสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ให้เกิดผลลัพธ์ที่แท้จริงในทางปฏิบัติในโรงพยาบาลที่ตนเองทำงานอยู่ โดยมุ่งผลลัพธ์เพื่อการสร้างความสำเร็จในเป้าหมายของการทำงานด้านการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน ทั้งในเรื่องของการพัฒนาระบบการทำงานให้มีความงายดายขึ้น รวดเร็วขึ้น ลดความยุ่งยาก และสร้างความพึงพอใจต่อผลลัพธ์ของผู้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับแนวคิดของ คงขวัญ บุญยรักษ์และ อารีย์วรรณ อ่วมตานี (2553) ที่พบว่าเครือข่ายการจัดการความรู้หรือชุมชนการปฏิบัติใน

โรงพยาบาลสามารถนำเอาความรู้ไปปรับใช้ได้อย่างเหมาะสม และสร้างประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพแก่ผู้ป่วยได้ดีขึ้น

2. ผลการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างรูปแบบสมมุติฐานกับสภาพความเป็นจริงในเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน โรงพยาบาลของรัฐ เขตภาคเหนือของประเทศไทย

ในส่วนของปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้นั้น ผลการวิจัยพบว่าประกอบด้วย ทูทางสังคม การแลกเปลี่ยนความรู้ และศักยภาพการเรียนรู้ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การแลกเปลี่ยนความรู้มีอิทธิพลทางตรงต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ จากแนวคิดของแยงและฟาร์น (Yang, S.C. & Farn, C.K., 2007) ที่ศึกษาความสัมพันธ์ของการแลกเปลี่ยนความรู้ชนิดฝังลึกในการทำงานเป็นกลุ่ม พบว่าการแลกเปลี่ยนความรู้ ในกรณีที่ความรู้เป็นแบบฝังลึกหรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การทำงานที่นำไปสู่การพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ได้นั้น จำเป็นต้องอาศัยการเชื่อมโยงระหว่างบุคคลองค์กรและเครือข่ายทางสังคมโดยส่วนสำคัญที่สุด คือ การแลกเปลี่ยนความรู้ดังกล่าวต้องเกิดจากความสมัครใจไม่มีการบังคับต้องเต็มใจทั้งผู้ให้และผู้รับโดยมีเป้าหมายของการแลกเปลี่ยนความรู้ในจุดหมายเดียวกัน (Yang, S.C. & Farn, C.K., 2007: 517-530) นอกจากนี้เขาได้ค้นพบว่า การค้นหาแหล่งของความรู้และทำการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันของผู้ถ่ายทอดและผู้รับการถ่ายทอด เป็นเครื่องมือการจัดการที่ทรงประสิทธิภาพในการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ อย่างไรก็ตาม แยงและฟาร์น (Yang, S.C. & Farn, C.K., 2007) ได้ให้ข้อสังเกตว่า การแลกเปลี่ยนความรู้ดังกล่าว ต้องเป็นการแลกเปลี่ยนความรู้ที่ผู้รับการถ่ายทอดต้องการเรียนรู้จริง ๆ เท่านั้น จึงส่งผลต่อการพัฒนาความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ (Yang, S.C. & Farn, C.K., 2007: 517)

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างสมาชิกภายในเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน เป็นการนำเอาประสบการณ์ที่ได้จากการปฏิบัติงานประจำในโรงพยาบาลของตนเองมา

แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับเพื่อนสมาชิกในเครือข่าย หรือนำประสบการณ์มาถ่ายทอดเพื่อต้องการให้ความช่วยเหลือเพื่อนสมาชิกคนอื่น ๆ ดังนั้นยังบุคลากรวิชาชีพสุขภาพวิชาชีพซึ่งเป็นสมาชิกในเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน มีประสบการณ์การทำงานมากในด้านเบาหวานก็จะส่งผลให้การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันได้รับแนวทางการแก้ไขปัญหาหรือต่อยอดองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้กับการทำงานในโรงพยาบาลของตนเองได้

2. ศักยภาพการเรียนรู้มีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ จากแนวคิดของ คาร์เรียน นาวาโรและคณะ (Carrion, C.G., Navarro, J.G.C. & Jimenez, D.J., 2012) ที่พบว่าพนักงานในบริษัทขนาดใหญ่ เมื่อได้พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในแต่ละองค์ประกอบย่อยได้ส่งผลให้ระดับความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้เพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ องค์ประกอบของศักยภาพการเรียนรู้ในประเด็นของความสามารถในการค้นหาว่าตนเองมีความรู้อะไร และความรู้ที่ขาดแคลนนั้นต้องหาจากแหล่งไหน มีความสำคัญอย่างมากต่อการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในขั้นต่อ ๆ ไปเป็นอย่างมาก

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ นั้น ได้รวมการพัฒนาทักษะความสามารถต่าง ๆ ตั้งแต่ความสามารถในการค้นหาความรู้ที่ต้องการอย่างแท้จริง จนนำไปสู่การเรียนรู้ให้เข้าใจและประยุกต์ใช้ความรู้ให้เกิดประโยชน์ในทางปฏิบัติ ซึ่งส่งผลต่อการยกระดับความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ของบุคลากรวิชาชีพสุขภาพ ในสังกัดโรงพยาบาลของรัฐ ซึ่งเป็นสมาชิกในเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน เขตภาคเหนือของประเทศไทย

3. ทูทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ จากแนวคิดของแซง (Zang) และคณะ (2012) ที่พบว่าระดับทูทางสังคมที่มีองค์ประกอบในประเด็นของความเชื่อใจระหว่างกัน ความสนิทสนมที่มีต่อกัน และการมีเป้าหมายร่วมกันของบุคลากรซึ่งเป็นสมาชิกในโครงการพัฒนาผลิตภัณฑ์โครงการใหญ่ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน มีอิทธิพลทางตรงในทิศทางบวกต่อการแลกเปลี่ยนความรู้ในการทำงานระหว่างกัน (Zhang,

et al., 2012, pp. 78-82) อย่างไรก็ตาม แชน และคณะ ได้ให้ข้อสังเกตว่า การวัดทุนทางสังคมใน 3 มิติ ยังไม่ครอบคลุมบริบทได้อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะทุนทางสังคมเชิงการรับรู้ นอกจากนี้เขาได้เสนอแนะว่า น่าจะมีปัจจัยสาเหตุอื่นอีกนอกเหนือปัจจัยทุนทางสังคมที่มีอิทธิพลต่อปัจจัยการแลกเปลี่ยนความรู้

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การที่บุคลากรวิชาชีพสุขภาพด้านเบาหวานประสบปัญหาจากการทำงานที่คล้ายกันและทำงานที่เกี่ยวข้องกับการดูแลผู้ป่วยเบาหวานเช่นเดียวกัน ย่อมส่งผลต่อความเชื่อใจระหว่างกันและเข้าใจในเป้าหมายสำคัญของการรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายเพื่อช่วยเหลือและแบ่งปันความรู้ด้านการดูแลเบาหวานเพื่อนำความรู้ดังกล่าวไปต่อยอดและปรับใช้กับการทำงานด้านการดูแลผู้ป่วยเบาหวานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. ทุนทางสังคมมีอิทธิพลทางตรงต่อศักยภาพการ จากแนวคิดของยिंग (Ying, 2007) ที่พบบุคลากรที่ทำงานบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมไฮเทคซึ่งจบการศึกษาระดับเดียวกัน มีความสัมพันธ์ระหว่างกันอย่างแนบแน่น ติดต่อสื่อสารระหว่างกันอย่างต่อเนื่องและมีความไว้วางใจต่อกันซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของทุนทางสังคม ได้ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน เป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นตัวขับเคลื่อนทางสังคมที่ช่วยให้สมาชิกได้พัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของตนเอง ได้แก่ การค้นหาความรู้ที่ตนเองสนใจ การเรียนรู้ระหว่างกันจากกิจกรรมต่าง ๆ ที่เครือข่ายจัดขึ้น และการบูรณาการความรู้ที่นำไปสู่การนำไปปฏิบัติได้จริงในการทำงาน การรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายได้สร้างสายใยความสัมพันธ์ทางสังคมนะหว่างสมาชิก การรับรู้ต่อการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือและร่วมพัฒนาความรู้ด้านการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน และสร้างความเชื่อมั่นระหว่างกันของสมาชิกในเครือข่าย ปัจจัยต่าง ๆ ดังที่กล่าวมาล้วนเป็นองค์ประกอบสำคัญของทุนทางสังคม

5. ทุนทางสังคมมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ ผ่านการแลกเปลี่ยนความรู้และศักยภาพการเรียนรู้ จากแนวคิดของยिंग (Ying, 2007, pp. 119-127) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทุนทางสังคมของ ไช้และชู

แมนทรา โกสซาล (Tsai and Ghoshal, 1998, p.465) ที่กล่าวว่า ทุนทางสังคมมีบทบาทสำคัญต่อการสร้างเป้าหมายร่วมกันของสมาชิกในเครือข่ายทางสังคม นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือด้านต่างๆระหว่างสมาชิกบนพื้นฐานความไว้วางใจ และสนับสนุนปฏิสัมพันธ์ทางสังคมมากขึ้น ดังนั้นทุนทางสังคมจึงเปรียบได้กับตัวขับเคลื่อนทางสังคมขั้นดีที่ขับเคลื่อนขบวนการต่าง ๆ ทางสังคมอันนำไปสู่ผลลัพธ์หรือเป้าหมายของเครือข่ายทางสังคมนั้น ๆ

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวานเป็นปัจจัยต่อการสร้างแรงจูงใจที่ทำให้สมาชิกในเครือข่ายได้มีโอกาสพบกันผ่านการประสานงาน และด้วยสายใยความสัมพันธ์ทางสังคมที่มีต่อกัน และความเชื่อมั่นความไว้วางใจต่อเพื่อนร่วมอาชีพที่มีประสบการณ์การทำงานเหมือนกัน รวมไปถึงการรับรู้ต่อการเป็นส่วนหนึ่งของเครือข่ายทางสังคมที่มีเป้าหมายเช่นเดียวกัน ล้วนเป็นสิ่งกระตุ้นสำคัญให้สมาชิกในเครือข่ายเต็มใจที่อยากแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อช่วยเหลือเพื่อนสมาชิก นอกจากนี้แล้วการรวมกันเป็นเครือข่ายที่คอยช่วยเหลือกันด้านความรู้ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ภายในเครือข่ายที่ส่งเสริมและสร้างโอกาสให้สมาชิกในเครือข่ายมีพื้นที่ในการแลกเปลี่ยนความรู้ที่เหมาะสม

ในขณะที่แนวคิดของยिंग (Ying, 2007) ได้ให้ข้อสังเกตว่า การที่ความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้จะเพิ่มในระดับที่สูงนั้น บุคลากรต้องพัฒนาทุนทางสังคมให้ครบในทุกมิติ รวมไปถึงการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ต้องพัฒนาให้ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนแรก คือ การค้นหาความรู้จนไปถึงขั้นตอนสุดท้าย คือ การนำความรู้ไปพัฒนาในงานประจำวันเกิดผลเป็นรูปธรรม (Ying, 2007, pp. 119-125)

สาเหตุที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะ การรวมกลุ่มเป็นเครือข่ายมีความสำคัญในการสร้างสายใยความสัมพันธ์ทางสังคม การรับรู้ต่อการรวมกลุ่มกันเพื่อช่วยเหลือและร่วมพัฒนาความรู้ด้านการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน รวมถึงสร้างความเชื่อมั่นระหว่างกันของสมาชิกในเครือข่าย ผลลัพธ์ของการรวมกลุ่มกันเป็นเครือข่าย ส่งผลต่อการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้านอย่างชัดเจน ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพในการระบุได้ถึงความรู้ ที่ตนเองต้องการจะเรียนรู้หรือมี

ประโยชน์ต่อการทำงานของตนเอง (Identify) การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ในการสังเคราะห์ความรู้เพิ่ม (Potential Absorptive Capacity) และการพัฒนาศักยภาพการบูรณาการ จนนำไปใช้ได้จริงในทางปฏิบัติ และเกิดประโยชน์ต่องานที่ทำ (Realized Absorptive Capacity) สอดคล้องกับทฤษฎีศักยภาพการเรียนรู้ตามแนวคิดของโทโดโรวาและดुरิซิน ว่าตัวขับเคลื่อนทางสังคม หรือทุนทางสังคม เป็นปัจจัยในการขับเคลื่อนผ่านการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้จนนำไปสู่ความสามารถในการสร้างนวัตกรรมทางความรู้ (Adler and Kwon, 2002, pp. 17-40; Todorova and Durisin, 2007, pp. 774-786)

การที่สมาชิกในเครือข่ายได้สร้างกลุ่มของผู้ปฏิบัติด้านการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน ได้มีส่วนสำคัญในการยกระดับทุนทางสังคมภายในเครือข่ายเป็นอย่างดี เพราะทำให้เกิดการพัฒนาโครงสร้างทางสังคมบนพื้นฐานความสนิทสนม ความเข้าใจในสถานการณ์ที่สมาชิกแต่ละคนประสบปัญหาการทำงานการดูแลผู้ป่วยเบาหวานเหมือนกัน และการมีเป้าหมายที่ชัดเจนในการร่วมมือกันเพื่อพัฒนาแนวทางการดูแลผู้ป่วยเบาหวานให้มีประสิทธิภาพขึ้น จากองค์ประกอบต่าง ๆ ของทุนทางสังคมภายในเครือข่ายเหล่านี้ได้ส่งเสริมให้ขั้นตอนการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ทำได้ง่ายขึ้นและมีประสิทธิภาพขึ้น นำไปสู่การเพิ่มขึ้นของความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ของบุคลากรวิชาชีพสุขภาพด้านการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน ได้ครอบคลุมทุกประเด็น อันประกอบไปด้วย 1) การพัฒนาความสามารถนำความรู้ใหม่มาพัฒนาการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย 2) การพัฒนาความสามารถนำความรู้ใหม่มาพัฒนาการปฏิบัติงานรวดเร็วขึ้น 3) การพัฒนาความสามารถนำความรู้ใหม่มาพัฒนาการปฏิบัติงานให้ขยายตัวขึ้น และ 4) การพัฒนาความสามารถนำความรู้ใหม่มาพัฒนาการปฏิบัติงานจนสร้างความพอใจต่อผลลัพธ์ในการทำงาน

องค์ความรู้สำคัญที่ผู้วิจัยได้ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ การรวมกลุ่มกันในลักษณะเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน โดยมีเป้าหมายสำคัญเพื่อรวมกันทำกิจกรรมการเรียนรู้ทางสังคมระหว่างกัน เป็นส่วนสำคัญต่อการเพิ่มระดับของทุนทางสังคมให้มากขึ้น แม้ว่าทุนทางสังคมจะไม่มีอิทธิพลโดยตรงต่อการ

เพิ่มขึ้นของความสามารถทางนวัตกรรมการจัดการความรู้ได้ แต่ทุนทางสังคมมีส่วนสำคัญในการผลักดันให้กระบวนการเรียนรู้ทางสังคมประสบความสำเร็จ เช่น การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ เป็นกระบวนการเรียนรู้ภายในเครือข่ายที่ให้ความสำคัญใน 2 ประเด็น คือ 1) ความรู้ที่นำมาถ่ายทอดระหว่างกันต้องเป็นความรู้ที่แท้จริงที่ผู้เรียนต้องการ และ 2) การพัฒนาศักยภาพได้ครอบคลุมทุกขั้นตอนตั้งแต่การประเมินความรู้ตนเอง การค้นหาแหล่งความรู้หรือเจ้าของความรู้ การเรียนรู้ทำความเข้าใจในความรู้ที่ได้รับการถ่ายทอด การประยุกต์ความรู้ใหม่ให้เข้ากับบริบทการทำงานในโรงพยาบาลของตน และการประยุกต์ความรู้ใหม่ให้เกิดผลในทางปฏิบัติในการพัฒนากระบวนการดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการนำไปปฏิบัติ

1.1 ในระดับเครือข่ายการดูแลผู้ป่วยเบาหวาน มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาทุนทางสังคมและศักยภาพการเรียนรู้ของสมาชิกภายในเครือข่ายในการพัฒนาทุนทางสังคมนั้น ผู้บริหารเครือข่ายต้องมุ่งเน้นให้สมาชิกได้ติดต่อประสานงานกันอย่างต่อเนื่อง สร้างการรับรู้ว่าสมาชิกทุกคนล้วนมีความสำคัญและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันภายในเครือข่าย รวมไปถึงการสร้างทำความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติหรือการทำกิจกรรมการจัดการความรู้ต่าง ๆ ให้สมาชิกทุกคนได้เข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงขั้นตอนและเป้าหมายอย่างครบถ้วนชัดเจน

ในขณะที่การพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ของสมาชิกนั้น ผู้บริหารเครือข่ายหรือผู้เกี่ยวข้องต้องฝึกฝนขั้นตอนต่าง ๆ ในการพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ให้ชัดเจน โดยเน้นหนักให้สมาชิกสามารถระบุได้ว่าความรู้ที่ตนเองต้องการที่จะเรียนรู้นั้นคือความรู้อะไร ความรู้ที่สมาชิกถ่ายทอดหรือแบ่งปันกันต้องเป็นความรู้ที่ผู้รับการถ่ายทอดเข้าใจได้ง่าย และที่สำคัญต้องช่วยเหลือให้สมาชิกสามารถนำเอาความรู้ที่ได้รับถ่ายทอดไปใช้ได้จริงในการปฏิบัติงานจนสามารถสร้างประโยชน์แก่หน่วยงานได้

1.2 ในระดับโรงพยาบาล ผู้บริหารหรือผู้เกี่ยวข้องควรปรับปรุงแนวทางการพัฒนา

ประสิทธิภาพบุคลากรในสังกัดของตนโดยการมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะความรู้ โดยการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องผ่านเครือข่ายการจัดการความรู้ เพื่อนำเอาความรู้ที่ได้เรียนรู้มาปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการสุขภาพและพัฒนากระบวนการดูแลผู้ป่วยให้ดีขึ้นกว่าเดิมอย่างสม่ำเสมอ

ทั้งนี้ในช่วงแรกของการขับเคลื่อน ผู้บริหารอาจสนับสนุนให้บุคลากรวิชาชีพสุขภาพในสังกัด นำความรู้ที่ได้พัฒนาขึ้นมาปรับใช้ให้เข้ากับบริบทการทำงานด้านการดูแลรักษาเพื่อให้ได้ผลลัพธ์เป็นที่น่าพอใจ ในช่วงต่อมาอาจพัฒนาขึ้นอีกขั้น โดยการสนับสนุนให้บุคลากรวิชาชีพสุขภาพในสังกัดสามารถนำความรู้ใหม่ที่พัฒนาขึ้นร่วมกับทีมงานหรือร่วมพัฒนากับบุคลากรในหน่วยงานของตนเอง มาปรับใช้กับการปฏิบัติงานเพื่อให้การบริการสุขภาพในขั้นตอนต่าง ๆ ได้รับความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยการ

ทำงานในแต่ละขั้นตอนสามารถดำเนินการได้รวดเร็วขึ้น และลดขั้นตอนที่ซับซ้อนต่าง ๆ ที่สร้างปัญหาต่อการให้บริการสุขภาพ

2. การวิจัยครั้งต่อไป

การทำวิจัยครั้งต่อไปควรเป็นการทดสอบผลของการวิจัยในครั้งนี้ในทีมเบาหวานของโรงพยาบาลของรัฐซึ่งเป็นสมาชิกในเครือข่ายการจัดการความรู้ในการดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่ประสบความสำเร็จ ในการสร้างสรรค์ความรู้ต่อยอดความรู้ต่าง ๆ จากการแลกเปลี่ยนในเครือข่ายมาปรับใช้ในโรงพยาบาลของตนเองจนประสบความสำเร็จ การวิจัยที่แนะนำให้ทำต่อไปนี้จึงเป็นควรทำการทดสอบและยืนยันว่าปัจจัยทุนทางสังคม การแลกเปลี่ยนความรู้ และศักยภาพการเรียนรู้ว่ามีอิทธิพลต่อความสามารถทางนวัตกรรมในการจัดการความรู้หรือไม่

บรรณานุกรม

- คงขวัญ บุญยรักษ์, & อารีย์วรรณ อ่วมตานี. (2553). ประสบการณ์การมีส่วนร่วมในชุมชนนักปฏิบัติ เพื่อพัฒนาคุณภาพบริการพยาบาลของพยาบาลวิชาชีพ. *วารสารสภาการพยาบาล*, 2(25), 64-77.
- วีระพจน์ กิมาคม. (2552). *ชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice-CoP)*. สืบค้นเมื่อ 15 พฤษภาคม 2555, จาก <http://www.itmc.tsu.ac.th/paper/ppit20060205.pdf>
- Chesbrough, H. W. (2003). Open innovation: The new imperative for creating and profiting from technology. *Harvard Business Press*, 15-34.
- Cohen, W. M. and Levinthal, D. A. (1989). Innovation and learning: the two faces of R & D. *The economic journal*, 99(397), 569-596.
- Lave, J. and Wenger, E. (1991). Situated learning: Legitimate peripheral participation. *Cambridge Univ Pr*, 14(37), 98.
- Lesser, E. and Prusak, L. (2000). Communities of practice, social capital, and organizational knowledge. *The knowledge management yearbook of 2001*, 251-259.
- Li, L.C. et al. (2009). Evolution of Wenger's concept of community of practice. *Implementation Science*, 4(1), 11.
- Salis, S., and Williams, A. M. (2009). Knowledge Sharing through Face-To-Face Communication and Labour Productivity: Evidence from British Workplaces. *British Journal of Industrial Relations*, 48 (2), 436-459.
- Todorova, G., and Durisin, B. (2007). Absorptive capacity: valuing a reconceptualization. *The Academy of Management Review ARCHIVE*, 32(3), 774-786.
- Van Den Hooff, B. and Huysman, M. (2009). Managing knowledge sharing: Emergent and engineering approaches. *Information & Management*, 46(1), 1-8.
- Wenger, E. (1998). Communities of Practice: Learning, Meaning and Identity. *Cambridge University Press*, 3(5), 45.